

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

**педагогічний факультет
кафедра музичного мистецтва**

НАРОДОЗНАВСТВО І МУЗИЧНИЙ ФОЛЬКЛОР УКРАЇНИ

Назва навчальної дисципліни	«Народознавство і музичний фольклор України»
Шифр	ГСЕ-08
Викладач	Чайка Світлана Володимирівна , кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музичного мистецтва
Профайл викладачів	https://kaf-music.kpnu.edu.ua/chaika/
E-mail	chaika@kpnu.edu.ua
Сторінка навчальної дисципліни в MOODLE	
Консультації	Щоп'ятниці о 15.00 год.
Форма навчання	Денна форма
Освітній рівень	Перший бакалаврський рівень освіти
Галузь освіти	О1 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта (Музичне мистецтво)
Статус дисципліни (нормативна / вибіркова)	Нормативна (за вибором)
Рік навчання	Перший
Семестр вивчення	II
Мова викладання	Українська
Форма занять	Лекції, практичні, лабораторні
Кількість кредитів ЄКТС	6 кредитів ЄКТС
Загальний обсяг годин	180 год.
Кількість годин навчальних занять	60 год.
Лекційні заняття	30
Практичні заняття	30 год.
Семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	-
Самостійна робота та індивідуальна робота	120 год.
Форма підсумкового контролю	Залік (2 семестр)
Анотація дисципліни	Навчальна дисципліна «Народознавство і музичний фольклор України» є складовою частиною спеціальних дисциплін, що формує професійні, світоглядні, естетичні погляди, вивчає загальні теоретичні і методологічні питання фольклору і фольклористики в їх соціологічному й історичному аспектах та забезпечує підготовку майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи в загальноосвітніх навчальних закладах.
Мета навчальної дисципліни	Метою навчальної дисципліни «Народознавство і музичний фольклор України» є вивчення української народної музики в її

	історичному розвитку; озброєння студентів знаннями жанрово-родової системи українського фольклору; вміння використовувати народну пісню в науковій, педагогічній та виконавсько-творчій роботі; вивчення історії кобзарства, як унікального явища української та світової культури; сприяння підготовці висококваліфікованих, ерудованих у галузі історії національної музичної культури вчителів музики, вірних патріотів своєї країни.
Завдання навчальної дисципліни	• навчитись визначати жанрово-родову приналежність народнопісенних зразків та вміти ілюструвати приклади пісенних жанрів; • орієнтувати студентів на досягнення фольклористики і суміжних дисциплін (міфології, етнографії, історії, археології тощо); • навчити студентів пов'язувати музично-пісенний матеріал з історико-етнографічними умовами його розвитку; • зацікавити вивченням народної музики в її регіональних відмінностях; • спрямовувати інтерес студентів до збирання народної музики та дослідження народної обрядовості і традицій; • дати студентам знання історичних закономірностей формування і соціальної обумовленості важливих жанрів народної музичної творчості від найдавніших часів до наших днів; • забезпечити вивчення художньо досконалих найбільш цінних зразків музичного фольклору; • нагромадити певний пісенний багаж і розвинути навички сприйняття фольклорної культури в усній традиції; • виховати навички методичного і творчого використання знань музичного фольклору в загальноосвітній школі; • Формувати у студентів інтерес до опанування манер народного співу та гри на народних інструментах; • ознайомити студентів з основними збірниками фольклору та фольклористичними працями; • засвоїти історію кобзарства та його високу духовну місію у житті українців; • вивчити маловідомі сторінки виникнення та розвитку українського епічного співотства; • проаналізувати взаємодію між кобзарством і бандурництвом у різні періоди історії; • ознайомитися з визначними дослідниками епічної спадщини, подвижниками та виконавцями на традиційних кобзарських інструментах;

	осмислити перспективи функціонування традиційних співацьких форм у сучасну пору.
Пререквізити навчальної дисципліни	Програма враховує набуті студентами знання з історії музики, хорового класу, вокального класу, практикуму шкільного пісенного репертуару, сольфеджіо, народознавство і музичний фольклор України, гра на народних інструментах, основного музичного інструмента.
Технічне програмне забезпечення і	Аудіо та відеозаписи зразків народної музики.
Політика навчальної дисципліни	- позитивне налаштування на творчу атмосферу та ефективну роботу під час лекційних та практичних занять; - дотримання студентами термінів виконання усіх видів робіт, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни; - поведінка студентів в аудиторії має відповідати встановленим в університеті правилам.
Результати навчання. Знати:	- основи теорії та етапи становлення фольклористичної науки; - категоріально-понятійний апарат фольклористики; - місце і роль навчальної дисципліни в системі загальної музичної освіти; значимість фольклору в духовній культурі людства; - жанрово-родову структуру українського музичного фольклору; історичні закономірності формування і соціальної обумовленості важливих жанрів української народної музичної творчості від найдавніших часів до наших днів; методику збирацької та розшифрувальних робіт; - методи, прийоми та форми проведення уроків музики з використанням фольклору та творів епічного роду української музичної творчості (дум, історичних, кобзарських пісень, псалмів, кантів) творцями, носіями та виконавцями яких були кобзарі-лірники; - історію кобзарства, як унікального явища української та світової культури; історію кобзарства та його високу духовну місію в житті українців; - основні збірники фольклору та фольклористичні і кобзарознавчі праці.
Вміти:	застосовувати понятійно-категоріальний апарат фольклористичної науки; оперувати методами

	збирацької та розшифрувальної робіт фольклорних зразків; • застосовувати вивчені зразки української народної музичної творчості на практиці; організовувати організувати навчальну і позакласну діяльність з використанням фольклору та думного епосу; • визначати жанрово-родову приналежність народнопісенних зразків та ілюструвати їх; • використовувати українську народну пісню в науковій, педагогічній та виконавсько-творчій роботі.
Компетентності	інтегральні: • здатність самостійно інтегрувати набуті знання музично-історичного змісту та музично-теоретичного змісту в музично-педагогічній діяльності вчителя музичного мистецтва. загальні: • здатність досконало володіти українською мовою та понятійним апаратом з метою використання у професійній діяльності; • здатність творчо і критично мислити; • здатність досягнути духовні культурно-історичні цінності України та усвідомити їх місце в системі світової культури; • спеціальні (фахові, предметні): • володіти понятійним апаратом та музичною термінологією; • здатність реалізувати методи, прийоми та форми проведення уроків музики з використанням фольклору у професійній діяльності; • здатність визначати жанрово-родову структуру українського музичного фольклору; • здатність оперувати методами збирацької та розшифрувальної робіт фольклорних зразків;
Теми занять	Теми лекційних занять. Змістовий модуль 1. Народознавство і музичний фольклор України Тема 1. Вступ. Історичний огляд та основи теорії фольклору. Методика збирацької та транскрипційної робіт. Тема 2. Дитячий фольклор, трудові пісні. Українська традиційна інструментальна музика, танець. Тема 3. Зимовий та весняний жанрові цикли. Тема 4. Літньо-осінній жанровий цикл. Тема 5. Родинно-обрядовий фольклор.

	Тема 6. Українські думи та історичні пісні. Українські традиційні народні співці-професіонали. Тема 7. Ліро-епічні пісні та співанки-хроніки. Тема 8. Суспільно-побутові пісні Побутові пісні. Тема 9. Усно-писемна культура.. Тема 10. Фольклор: фольклоризм. Змістовий модуль 2. Історія кобзарства Тема 1. Вступ. Найдавніші часи. Зародження кобзарства. Тема 2. Кобзарство в Україні XV – XX ст. Тема 3. Старосвітські музичні інструменти кобзарів: кобза, старосвітська бандура, торбан. Тема 4. Сучасний стан та проблеми кобзарства. Теми практичних занять. Тема 1.Методика збирацької та транскрипційної робіт. Тема2.Дитячий фольклор та трудові пісні. Інструментальна музика. Тема 3.Епічний жанр. Думи Тема 4. Історичні пісні. Тема 5. Соціально-побутові пісні. Тема 6. Побутовий фольклор. Тема7.Усно-писемна творчість. Стрілецькі та повстанські пісні. Тема 8. Кобза – один із найдавніших інструментів українського народу. Тема 9. Старосвітська бандура. Традиційні способи та прийоми гри. Тема 10.Об’єднання старців: структура та характер діяльності. Тема 11. Кобзарство в Запорізькій Січі. Занепад кобзарства в радянські часи. Тема 12. Музична й виконавська самобутність співу кобзарів, бандуристів та лірників. Тема 13. Обряди та ритуальні дієства в старосвітському середовищі. Тема 14. Кобзарська діяльність Гната Хоткевича. Найвизначніші кобзарі, бандуристи та популяризатори кобзарства.
Методи навчання	• лекції із застосуванням діалогу; • робота над підручною та посібниковою літературою; • традиційний метод засвоєння фольклорного матеріалу.
Методи перевірки результатів навчання	• індивідуальне опитування та оцінювання; • оцінка за самостійну роботу; • модульна контрольна робота.

Форма оцінювання	Залік																														
Умови оцінювання	Виконання МКР, ІНДЗ в кінці другого семестру (згідно робочої програми)																														
Оцінювання (он-лайн/очно (е-портфоліо))	очно																														
Критерії оцінювання	Основними критеріями критерії сформованості професійно педагогічного інтересу в студентів до народної музичної творчості є: • висока обізнаність з народною музичною творчістю; • високий рівень педагогічного інтересу до творів музичної народної творчості; • активна участь студентів у музичному житті вишу, факультету та загальноосвітніх шкіл, де відбувається педагогічна практика студентів.																														
	2																														
Розподіл балів, що отримують студенти	<table><tr><th colspan="3">Поточний і модульний контроль (60 балів)</th><th>Сума</th></tr><tr><td colspan="3">Змістовий модуль 1 (60 балів)</td><td rowspan="3">60</td></tr><tr><td>Поточний контроль</td><td>МКР</td><td>Самостійна робота</td></tr><tr><td>30 балів</td><td>20 балів</td><td>10</td></tr></table> <table><tr><th colspan="3">Поточний і модульний контроль (40 балів)</th><th>Сума</th></tr><tr><td colspan="3">Змістовий модуль 2 (40 балів)</td><td rowspan="3">40</td></tr><tr><td>Поточний контроль</td><td>МКР</td><td>Самостійна робота</td></tr><tr><td>20 балів</td><td>10 балів</td><td>10</td></tr></table>			Поточний і модульний контроль (60 балів)			Сума	Змістовий модуль 1 (60 балів)			60	Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	30 балів	20 балів	10	Поточний і модульний контроль (40 балів)			Сума	Змістовий модуль 2 (40 балів)			40	Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	20 балів	10 балів	10
Поточний і модульний контроль (60 балів)			Сума																												
Змістовий модуль 1 (60 балів)			60																												
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота																													
30 балів	20 балів	10																													
Поточний і модульний контроль (40 балів)			Сума																												
Змістовий модуль 2 (40 балів)			40																												
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота																													
20 балів	10 балів	10																													
Перспектива професійного розвитку (кар'єри)	Після закінчення навчання курсу випускник здатний визначати жанрово-родову приналежність народнопісенних зразків та ілюструвати їх; використовувати українську народну пісню в науковій, педагогічній та виконавсько-творчій роботі.																														
Література	Основна 1. Березовський О.П. Українська радянська фольклористика. - К.: Наук. думка, 1968. – 343 с.																														

2. Бойко В.Т. Сучасна народна поетична творчість на Україні: основні тенденції розвитку. - К.: Наук. думка, 1973. – 143 с.
3. Гнатюк В.М. Вибрані статті про народну творчість. - К.: Наук. думка, 1966. – 288 с.
4. Гордійчук М. Як записувати народну музику: Порадник для збирача музичного фольклору. - К., 1960. – 46 с.
5. Гордійчук М. Фольклор і фольклористика. - К.: Муз. Україна, 1979. – 212 с.
6. Гошовский В. Украинские песни Закарпатья.- М.: Сов. Композитор, 1968. – 314 с.
7. Грінченко М. Вибране.- К.: Держ. вид-во образотв. мистецтва і муз. літ. УРСР, 1959. – 156 с.
8. Грица С.Й. Мелос української народної епіки. - К.: Наук. думка, 1979. – 246 с.
9. Гуменюк А. Українські народні музичні інструменти. - К.: Наук. думка, 1967. - 241 с.
10. Гусев В.Е. Эстетика фольклора. - Л.: Наука, 1967. – 58 с.
11. Дей О.І. Поетика народної пісні. - К.: Наук. думка, 1978. – 123 с.
12. Дей О.І. Українська народна балада. - К.: Наук. думка, 1986. – 263 с.
13. Дей О.І., Ясенчук А.Ю., Іваницький А.І. Балади. - К.: Наук. думка, 1987. – 327 с.
14. Дубравіна В.В. Пісні Сумщини. - К.: Муз. Україна, 1988. – 249 с.
15. Закувала зозуленька. Антологія української народної творчості: пісні, загадки, скоромовки. – К. : Веселка, 1989. – 606 с.
16. Золочевський В.Н. Ладо-гармонічні основи української народної музики.- К.: Наук. думка, 1964. – 158 с.
17. Іваницький А.І. Український музичний фольклор. Підручник для вищих учбових закладів.– Вінниця: Нова книга, 2004. – 314с.
18. Квитка К.В. Избранные труды: В 2 т .- М.: Сов. композитор, 1971-1973.- Т. 1,2. – 549 с.
19. Квітка К.В. Вибрані статті . - К.: Муз. Україна, 1986. - Ч. 2. – 152 с.
20. Кирдан Б.П. Украинские народные думы.- М.: Изд-во АН СССР, 1962. – 121 с.
21. Кирдан Б.П. Украинский народный эпос. - М.: Наука, 1965. – 132 с.
22. Кирдан Б.П., Омельченко А. Народні співці-музиканти на Україні. - К.: Муз. Україна, 1980. – 179 с.
23. Колесса Ф.М. Фольклористичні праці. - К.: Наук. думка, 1970. – 431 с.
24. Колесса Ф.М. Музикознавчі праці. - К.: Наук. думка, 1990. – 592 с.

25. Корчинський Ю.О. Пісні зі Львова. - К.: Муз. Україна, 1988. – 138 с.
26. Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні. Т.1,2,3,4. - К.: А.Т. Обереги, 1994. – 989 с.
27. Лановик М.В., Лановик З.Б. Укр.усна нар. творчість: Підручник. – 3-тє видання, стер. - К: Знання Прес, 2005. – 591 с.
28. Лисенко М.В. Народні музичні інструменти на Україні.- К.: Мистецтво, 1955. – 169 с.
29. Лисенко М.В. Характеристика музичних особливостей українських дум і пісень у виконанні кобзаря Вересая.- К.: Муз. Україна, 1978. – 95 с.
30. Людкевич С. Передмова: Галицько-руські народні мелодії, зібрані на фонограф Й.Роздольським, списав і зредагував С.Людкевич.- Львів, 1906-1907. Ч. 1,2 //Етнографічний збірник НТШ. - Т.21-22. – 388 с.
31. Людкевич С. Дослідження і статті.- К. Муз. Україна, 1976. – 213 с.
32. Мишанич О.В. Григорій Сковорода і усна народна творчість. - К.: Наук. думка, 1977. – 151 с.
33. Огієнко І. Українська культура: коротка історія культурного життя українського народу. – К.: Вид-во книгарні Е.Череповського, 1918. – 272 с.
34. Правдюк О.А. Методика записування музичного фольклору. - К.: Муз. Україна, 1981. – 159 с.
35. Правдюк О.А. Міжнаціональні зв'язки у музичному фольклорі. - К.: Наук. думка, 1982. – 89 с.
36. Рильський М.Т. Статті про літературу. - К.: Дніпро, 1980. – 190 с.
37. Руденко Ю.Д. Основи сучасного українського виховання. – К.: Видавництво імені Олени Теліги, 2003. – 32 с.
38. Русин М.Ю. Фольклор: Традиції і сучасність. - К.: Либідь, 1991. – 157 с.
39. Стеценко К.Г. Українська пісня в народній школі. – К., 1989. - № 34. – С. 6-7.
40. Стельмахович М.Г. Народна педагогіка. - К.: Рад. школа, 1985. – 326 с.
41. Федас Й.Ю. Український народний вертеп у дослідженнях ХІХ-ХХ ст. - К.: Наук. думка, 1987. – 236 с.
42. Франко І.Я. Вибрані статті про народну творчість. - К.: Вид-во АН УРСР, 1955. – 344 с.
43. Чайка С.В., Чайка М.М. Становлення та розвиток кобзарства на теренах Руси-України: навчальний посібник / С.В.Чайка, М.М.Чайка. - Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2015

44. Чайка С.В. Формування професійно-педагогічного інтересу студентів до української народної музичної творчості: монографія / С.В.Чайка. – Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2013
45. Черемський К. Повернення традицій. З історії нищення кобзарства. – Харків, 1999. – 249 с.
46. Хоткевич Г. Музичні інструменти українського народу. – Харків, 2002. – 288 с.
47. Яківчук А.Ф. Пісні Буковини. - К.: Муз. Україна, 1990. – 235 с.
48. Яропуд З.П. Прилетіла ластівочка: Навчально-методичний посібник.- Тернопіль, 2000.- 172 с.

Допоміжна

1. Архімович Л., Каришева Т., Шеффер Т. та ін. Українська народна пісня //Нариси з історії української музики. - К.: Мистецтво, 1964. – 232 с.
2. Войтович В. Міфи та легенди давньої України.— Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2005. — 392 с.
3. Грица М.С., Бойко В.Г., Дунаєвська Л.Ф.- Українська народно-поетична творчість. - К.: Вища школа, 1983. – 232 с.
4. Грица С. Трансмісія фольклорної традиції: Етно-музикологічні розвідки.- Київ-Тернопіль, 2002. – 212 с.
5. Жеплинський Б., Ковальчук Д. Українські кобзарі, бандуристи, лірники. Енциклопедичний довідник. - Львів: Галицька вид. спілка, 2011.- 316 с.
6. Іваницький А.І. Українська народна музична творчість: Посібник для вищих та середніх навчальних закладів. - К.: Муз. Україна, 1990. – 336 с.
7. Іваницький А.І. Українська музична фольклористика: Навчальний посібник. - К.: Заповіт, 1997. – 392 с.
8. Історія української музики. В 6 т. Т.І. - К.: Наук. думка, 1989. – 323 с.
9. Кушпет В. Старцівство: мандрівні співці-музиканти в Україні (XIX- поч. XX ст.): Наук. вид. – К.: Темпора, 2007. – 592 с.
10. Лановик М.В., Лановик З.Б. Укр. усна нар. творчість: Підручник. – 3-тє видання, стер.-К: Знання Прес, 2005. – 591 с.

	11. Лозко Г. Українське народознавство. – 3-е вид., Х., Вид. «Див», 2005. – 472 с. 12. Українська народно-поетична творчість: Хрестоматія: 2-ге вид.- К.: Рад школа, 1968. – 328 с. 13. Український дитячий фольклор. – К.: Вид-во АН УРСР, 1962. – 248 с. 14. Хай М.Й. Музично-інструментальна культура українців (фолкльорна традиція) / М.Й. Хай. – Дрогобич: Коло, 2011. – 560 с. 15. Хай М.Й. Українська інструментальна музика усної традиції / М.Й.Хай. - Дрогобич: Коло, 2011.- 467 с. 16. Шреер-Ткаченко О.Я. Історія української музики. - К.: Муз. Україна, 1980.- Ч.І. – 344 с.
--	--